

17th EBLIDA Annual Council Meeting and conference „A Library Policy for Europe“

7. až 9. května 2009, Vídeň, Rakousko

Zpráva ze zahraniční cesty

Od roku 2009 je Asociace knihoven vysokých škol (AKVŠ) ČR členem EBLIDA, European Bureau of Library, Information and Documentation Associations¹. Tato organizace sdružuje evropské asociace knihoven, dokumentačních pracovišť a archivů. Ve své činnosti se soustřeďuje především na otázky spojené s informační společností, jde hlavně o oblast přístupu k informacím v digitálním věku, tedy o autorskoprávní a licenční problematiku při zpřístupňování informačních zdrojů, vzdělávání uživatelů informací a o roli knihoven a dalších paměťových institucí při zajišťování přístupu k informacím obecně.

AKVŠ ČR využila možnosti aktivního zapojení do těchto aktivit a vyslala svého zástupce na 17. výroční konferenci EBLIDA² spojenou s konferencí věnovanou evropské knihovnické politice. Výroční konference EBLIDA představila výsledky své práce v roce 2008 a své záměry pro další období. Šlo o volební konferenci, takže proběhly také volby členů výkonného výboru a předsedy EBLIDA.

Následující konference, na jejímž uspořádání se vedle EBLIDA podílely také další organizace, tj. National Authorities on Public Libraries in Europe (NAPLE)³, Austrian Library Association (Büchereiverband Österreichs, BVOE)⁴ a Austrian Association of Librarians (Vereinigung der österreichischen Bibliothekarinnen und Bibliothekare, VOEB)⁵ věnovaná evropské politice v oblasti knihoven byla rozdělena do několika tematických bloků. Po každém bloku následovala zajímavá panelová diskuse. První blok byl věnován legislativě, tedy knihovním zákonům v zemích EU a s nimi spojeným problémům především z pohledu veřejných knihoven. Úvodní příspěvek prvního bloku přednesla Claudia Lux, předsedkyně IFLA. Další blok přinesl příspěvky věnované rolím knihoven v Evropě a byl zaměřen hlavně na úkoly národních knihoven při plnění evropských programů a iniciativ v oblasti kulturní politiky.

Pro oblast akademických knihoven byl nejdůležitější závěrečný blok příspěvků věnovaný přístupu k informacím. Úvodní prezentace Jill Cousins, která je výkonnou ředitelkou EDL Foundation, byla věnována dosavadním výsledkům projektu i připravovaným rozšířením portálu EUROPEANA⁶.

Paul Ayris, který je ředitelem University College London (UCL)⁷ Library Services (a současně také UCL Copyright Officer) přednesl zajímavý příspěvek s názvem *Open Access: delivering a European agenda for teaching, learning and research*, v němž představil institucionální repozitář své univerzity⁸ především z pohledu řešení otázek copyrightu při ukládání publikační činnosti autorů z UCL do repozitáře. Zajímavá informace se týkala právního posouzení, z něhož vyplynulo, že majitelem autorských práv k těmto publikacím je

¹ <http://www.eblida.org/>

² <http://www.conference.bvoe.at/>

³ <http://www.naple.info/>

⁴ <http://www.bvoe.at/>

⁵ <http://www.univie.ac.at/voeb/php/index.php>

⁶ <http://www.europeana.eu/portal/>

⁷ <http://www.ucl.ac.uk/>

⁸ <http://eprints.ucl.ac.uk/>

univerzita. Na základě toho vyžaduje univerzita jako povinnost autorů odevzdávání článků publikovaných v recenzovaných časopisech do repozitáře; současně se však univerzita vzdává autorských práv ve prospěch autorů. Podle hodnocení The Times Higher Education – QS World University Rankings⁹ byla UCL v roce 2008 na 7. místě, k čemuž nepochybně přispívají i významné publikační aktivity autorů z UCL a současně otevřený přístup k jejich publikacím prostřednictvím repozitáře založeného na open source software Eprints.

Toby Bainton, sekretář SCONUL, Society of College, National and University Libraries¹⁰, ve svém příspěvku s názvem *The transformation of copyright* shrnul hlavní problémy autorských práv ve vztahu k činnosti knihoven a jeho význam pro autory publikací. Přestože je smysl copyrightu v podstatě totožný s úkoly knihoven, ve skutečnosti je dnes autorské právo brzdou při zajišťování přístupu k informacím. Je tomu tak z řady důvodů: ochrana autorských práv se prodloužila, pokrývá nejen problematiku kopírování, ale zasáhla restriktivně do šíření online informací a došlo také ke vzniku něčeho, co se podobá autorskému právu, tj. právo k databázím a právo pro účely veřejného půjčování. Na jedné straně tak vznikají problémy s digitalizací kulturního dědictví (zde jsou např. problémem otázky související s ochranou autorských práv ve vztahu k tzv. osiřelým dílům, angl. orphan works, tzn. k autorským dílům, kde není znám jejich autor nebo jej nelze dohledat) a jeho zpřístupnění širokému okruhu zájemců, včetně vzdělávacích institucí, takže ačkoliv na počátku vzniku autorských práv byl záměr podnítit tvůrčí činnost, současné autorské právo této činnosti brání svojí neúnosně dlouhou délkou trvání (70 let), složitostí a rozšířením o nové aspekty šíření informací.

Většina prezentací (včetně obou výše zmíněných) je pro zájemce k dispozici na webových stránkách konference¹¹.

V Ostravě dne 19. 5. 2009

Mgr. D. Tkačíková

⁹ http://www.topuniversities.com/university_rankings/results/2008/overall_rankings/top_100_universities/

¹⁰ <http://www.sconul.ac.uk/>

¹¹ <http://www.conference.bvoe.at/presentations.html>